

လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ လျှောက်လှမ်းရမည့် နိုင်ငံရေးခရီး

မောင်ရွှေရှိး

နိဒါန်း

မြန်မာနိုင်ငံသည် နိုင်ငံရေးစနစ်အမျိုးမျိုးကို ဖြတ်သန်းရင်း ပါလီမန် လွှတ်တော်များအတွင်း နိုင်ငံရေးသဘောထားကွဲလွဲမှုများမှ လက်နက် ကိုင် ဆန့်ကျင်မှုများကြောင့် ပြည်တွင်းစစ်ဖြစ်ပွားခဲ့ရပါသည်။ မြန်မာ့ နိုင်ငံရေးခရီးလမ်းသည် ခါးသီးသော ပြည်တွင်းစစ်နှင့်အတူ ယနေ့ အချိန်ထိ နိုင်ငံရေး ရင်ကျက်တည်ငြိမ်မှုရရှိရန် လိုအပ်နေဆဲဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံရေး တည်ငြိမ်ရင့်ကျက်နိုင်ရန်အတွက် နိုင်ငံရေးပါတီများ တောင့်တင်းခိုင်မာဖွဲ့ လိုအပ်ပါသည်။ ပါတီမှပေး လမ်းစဉ်ကောင်း ကောင်းဖြင့် လူတော်လူကောင်းများကို လေ့ကျင့်တည်ဆောက်ကာ မြန်မာနိုင်ငံရေးကို ထိန်းကျောင်းပုံကိုင်နိုင်ဖို့ လိုအပ်ပါသည်။ ထိုနိုင်ငံရေးပုံကိုင်ရှင်များသည် နိုင်ငံရေးသမား လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များပင် ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် လွတ်လပ်ရေးရရှိပြီးချိန်မှစ၍ ၁၉၅၈ ခုနှစ် အထိ ကာလတွင် ဖဆပလအဖွဲ့က ဖွဲ့စည်းခဲ့သော အစိုးရအဖွဲ့များက အုပ်ချုပ်ခဲ့သဖြင့် ထိုကာလကို ဖဆပလခေတ်ဟု ခေါ်ဆိုခဲ့သည်။ လွတ်လပ်ရေးရပြီးစအချိန်တွင် ဖဆပလအဖွဲ့သည် အင်အားကောင်း ခဲ့သော်လည်း နောက်ပိုင်း၌ ခေါင်းဆောင်များအတွင်း သဘောထား ကွဲလွဲမှုများ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ ၁၉၅၈ ခုနှစ် မေလတွင် ဦးနုနှင့် သခင်တင်တို့ ဦးဆောင်သည့် သန့်ရှင်းဖဆပလနှင့် ဦးကျော်ငြိမ်းနှင့် ဦးဘဆွေတို့ ဦးဆောင်သည့် တည်မြဲဖဆပလဟူ၍ နှစ်ခြမ်းကွဲခဲ့သည်။ ၁၉၅၈ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ဦးနုခေါင်းဆောင်သော အစိုးရအဖွဲ့ကို အယုံ အကြည်မရှိကြောင်း တည်မြဲဖဆပလအဖွဲ့က ပါလီမန်အထူး အစည်းအဝေးကျင်းပပြီး အဆိုတင်သွင်း၍ မဲခွဲရာ ထောက်ခံမဲ ၁၁၉ မဲ ကန့်ကွက်မဲ ၁၂၇ မဲဖြင့် သန့်ရှင်းဖဆပလက အနိုင်ရခဲ့သည်။ အနိုင်ရရှိခြင်းမှာ ရခိုင်အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအဖွဲ့နှင့် ပြည်သူ့ အမျိုးသားညီညွတ်ရေးတပ်ဦး အပါအဝင် ပမညတတို့ကို အပေး အယူပြုလုပ်ခဲ့ကြကြောင်း သိရသည်။ ဖဆပလအဖွဲ့ကြီး အကွဲအပြဲ ကြောင့် ရောင်စုံသောင်းကျန်းသူများ၏ တိုက်ပွဲများ ပေါ်ပေါက် လာခဲ့သည်။ နိုင်ငံရေးလိုက်လေ့မှုအနေဖြင့် တောခိုသူတိုင်းအား လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ဥပဒေနှင့် လက်နက်ချအဖွဲ့အစည်းများအား တရားဝင်ထုတ်ခွင့်ပေးသည့်အမိန့်ကို ၁၉၅၈ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁ ရက်နေ့တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ၁၉၅၈ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၂၆ ရက်နေ့တွင် ဝန်ကြီးချုပ်ဦးနုက နိုင်ငံတော်၏ အခြေအနေအရပ်ရပ် ယိမ်းယိုင်လာခြင်းကြောင့် ၁၉၅၈ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ကျင်းပမည့် ပါလီမန်ရွေးကောက်ပွဲကို ၁၉၅၉ ခုနှစ် ဧပြီလသို့ ရွှေ့ဆိုင်းကြောင်း ကြေညာခဲ့ပြီး ၁၉၅၈ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၂၈ ရက်နေ့တွင် နိုင်ငံတော်အတွင်း ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုပြုလုပ်ရန်နှင့် တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေး၊ လွတ်လပ်၍တရားမျှတသော ရွေးကောက်ပွဲများ ကျင်းပ ပေးနိုင်ရေးအတွက် တပ်မတော်ကကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် ဦးဆောင် သည့်အစောင့်အစိုးရသည် နိုင်ငံတော်အာဏာကို လွှဲပြောင်းပေးခဲ့သည်။

အိမ်စောင့်အစိုးရသည် အာဏာလွှဲပြောင်းယူစဉ်က ပါလီမန် ရွေးကောက်ပွဲများ ခြောက်လအတွင်း ကျင်းပနိုင်လိမ့်မည်ဟု မျှော်မှန်း ခဲ့သော်လည်း လက်တွေ့တာဝန်ဝတ္တရားများ ထမ်းဆောင်ရမည့် အခါ ခြောက်လအတွင်း ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပပေးရန် မဖြစ်နိုင်သဖြင့် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေပုဒ်မ ၁၆၆ ကို လွှတ်တော်ကပြင်ဆင်ပေးပြီး သက်တမ်းတိုးမြှင့် တာဝန် ထမ်းဆောင်စေခဲ့သည်။ အိမ်စောင့်အစိုးရသည် ပြည်သူ့လွှတ်တော် ရွေးကောက်ပွဲကို ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၆ ရက်နေ့တွင် လည်းကောင်း၊ လူမျိုးစုလွှတ်တော်ရွေးကောက်ပွဲကို ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၉ ရက်နေ့တွင်လည်းကောင်း ကျင်းပပေးခဲ့ပြီး ရွေးကောက်ပွဲ အနိုင် ရသော သန့်ရှင်းဖဆပလအဖွဲ့အား နိုင်ငံတော်အာဏာ လွှဲပြောင်း ပေးအပ်ခဲ့သည်။

၁၉၆၀ ပြည့်နှစ် ဧပြီလ ၄ ရက်နေ့တွင် အိမ်စောင့်အစိုးရက နိုင်ငံတော်အာဏာ အပ်နှင်းခဲ့သော သန့်ရှင်းဖဆပလ ပြည်ထောင်စု အစိုးရ(ပထမ)သည် နိုင်ငံရေးအာဏာလွှဲမှုများ၊ ဦးစိုလ်သခင်အုပ်စု တိုက်ပွဲများဖြစ်ပွားခဲ့ရပြီး ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံအစိုးရလုပ်ငန်းများ၊ ရပ်ရွာအေးချမ်းသာယာရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးလုပ်ငန်းများ၊ ပြည်သူတို့၏စားဝတ်နေရေးနှင့် စီးပွားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး လုပ်ငန်း များကို ရွေးကောက်ပွဲကတိအတိုင်း အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ခြင်း မရှိသဖြင့် အစိုးရအပေါ် ပြည်သူတို့၏ ယုံကြည်မှုများ ကင်းမဲ့လာခဲ့ သည်။ လွတ်လပ်ရေးရရှိပြီး ဆယ်နှစ်အတွင်း အုပ်ချုပ်ရေးယန္တရား

၂၀၂၂ ခုနှစ်အတွင်းက ပြည်သူ့လွှတ်တော်အစည်းအဝေးကျင်းပစဉ်။

သန့်ရှင်းဖဆပလ၊ ပထမအစိုးရ၏ နိုင်ငံရေး ဦးဆောင်မှုအပိုင်းနှင့် ပါလီမန်အမတ်များ၏ အရည်အချင်းနှင့် ဆောင်ရွက်မှုအားနည်းချက် များကြောင့် ပြည်ထောင်စုကြီး ပြိုကွဲပြီး လွတ်လပ်ရေးနှင့် အချုပ်အခြာအာဏာ ထိပါး ဆုံးရှုံးနိုင်သည်အထိ ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ သို့ဖြစ်၍ တပ်မတော်သည် ၁၉၆၂ ခုနှစ် မတ်လ ၂ ရက် နေ့တွင် တော်လှန်ရေးကောင်စီကိုဖွဲ့စည်းပြီး နိုင်ငံတော်အာဏာကို ရယူခဲ့ရသဖြင့် ပါလီမန် ဒီမိုကရေစီစနစ်လည်း ချုပ်ငြိမ်းသွားခဲ့သည်

လျော့ရလာခြင်း၊ ပြည်တွင်း၌ ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေးကျဆင်းလာ၍ အပူ သောင်းကျန်းနေသော ကွန်မြူနစ်များနှင့် အခြားလက်နက်ကိုင် သောင်းကျန်းသူများအား နှိမ်နင်းရန်ပျက်ကွက်ခြင်းတို့အပြင် ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ကုမင်တန်တပ်များ ကျိုင်းတုံနယ်သို့ ကျူးကျော်ခဲ့ပြီး အမေရိကန်၏ ကူညီထောက်ပံ့မှုများ ရယူဆောင်ရွက် ခဲ့သဖြင့် ကုလသမဂ္ဂထံ တိုင်ကြားခဲ့ရသည်။ ဤအခြေအနေကို အခွင့် ကောင်းယူ၍ ဗမာတို့သည် အစိုးရ၏အားနည်းချက်နှင့် နိုင်ငံရေး အကျပ်အတည်းအပေါ် ယင်းတို့၏တပ်များကို တပ်မတော်ထံသို့ ပူးပေါင်းထည့်သွင်းဖွဲ့စည်းပေးရန်အထိ တောင်းဆိုလာခဲ့သည်။ ထို့အပြင် ပဒေသရာဇ်ခေတ်ဘူးအချို့၊ နိုင်ငံရေးပါတီအမတ်အချို့ တို့သည် အင်အားကြီး အနောက်အုပ်စုဩစာခံ အရှေ့တောင်အာရှ စစ်အုပ်စု ဆီးတိုး(SEATO)နှင့်လျှို့ဝှက်ဆက်သွယ်ပြီး ဆီးတိုး (SEATO) အဖွဲ့ထဲဝင်ရောက်ရေး၊ ပြည်ထောင်စုထုခွင့်ကွက်ရေး၊ ဖက်ဒရယ်မူဟူ၍ တင်ပြတောင်းဆိုလာခဲ့ကြသည်။ ပထမအစိုးရသည် ထိုကိစ္စအား ထိရောက်ပြတ်သားစွာ မဖြေရှင်းခဲ့ဘဲ ၁၉၆၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၄ ရက်နေ့တွင် ပြည်မနိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များ နီးနှော့ဖလှယ်ပွဲ ကျင်းပ၍ နှစ်သိမ့်ရန်ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ သန့်ရှင်းဖဆပလ၊ ပထမ အစိုးရ၏ နိုင်ငံရေးဦးဆောင်မှုအပိုင်းနှင့် ပါလီမန်အမတ်များ၏ အရည်အချင်းနှင့် ဆောင်ရွက်မှု အားနည်းချက်များကြောင့် ပြည်ထောင်စုကြီးပြိုကွဲပြီး လွတ်လပ်ရေးနှင့် အချုပ်အခြာအာဏာ ထိပါးဆုံးရှုံးနိုင်သည်အထိ ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ သို့ဖြစ်၍ တပ်မတော်သည် ၁၉၆၂ ခုနှစ် မတ်လ ၂ ရက်နေ့တွင် တော်လှန်ရေးကောင်စီကိုဖွဲ့ စည်း ပြီး နိုင်ငံတော်အာဏာကို ရယူခဲ့ရသဖြင့် ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီစနစ်လည်း ချုပ်ငြိမ်းသွားခဲ့သည်။

တော်လှန်ရေးကောင်စီသည် ၁၉၆၂ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၄ ရက်နေ့တွင် မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီကို အမြဲတေပါတီအဖြစ် ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီး ၁၉၆၄ ခုနှစ် မတ်လ ၂၈ ရက်နေ့တွင် အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေး ဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းကာ နိုင်ငံရေးပါတီအားလုံးကို ဖျက်သိမ်းခဲ့သည်။

၁၉၇၁ ခုနှစ်တွင် မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီကို ပြည်သူ့ပါတီ အဖြစ်ဖွဲ့ စည်းခဲ့သည်။ ၁၉၇၄ ခုနှစ်တွင် ပြည်ထောင်စု ဆိုရှယ်လစ် သမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်း၍ တစ်ပါတီစနစ်ဖြင့် ၁၉၈၈ ခုနှစ်အထိ ၂၆ နှစ် ကြာမြင့်ခဲ့သည်။ စီးပွားရေးမူဝါဒများ ယိုယွင်းလာပြီး ဆင်းရဲကျပ်တည်းမှုများကို အကြောင်းပြု၍ ကွန်မြူနစ်တို့၏ မြေပေါ်မြေအောက် လှုပ်ရှား ဆောင်ရွက်မှုများနှင့် အနောက်နိုင်ငံများမှ ဝင်ရောက်သွေးတိုး စွက်ဖက်မှုများကြောင့် အရေးအခင်းများ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည့်အတွက် နိုင်ငံတော်တွင် အဘက်ဘက်မှ ယိုယွင်းပျက်စီးခဲ့ရသဖြင့် ၁၉၈၈ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၁၈ ရက်နေ့တွင် တပ်မတော်က နိုင်ငံတော် အာဏာကို ထိန်းသိမ်းတာဝန်ယူခဲ့ရသည်။

နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှု တည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့ လက်ထက်တွင် ပါတီစုံဒီမိုကရေစီစနစ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ရွေးကောက်ပွဲများ ကျင်းပပေးနိုင်ရေးအတွက် နိုင်ငံရေးပါတီများ ဖွဲ့စည်းထူထောင်ခွင့်ပြု ခဲ့သည်။ နိုင်ငံရေးပါတီမျိုးစုံ အပြိုင်အဆိုင်တည်ထောင်ခဲ့ကြရာ ပါတီပေါင်း ၂၉၃ ပါတီအထိ မှတ်ပုံတင်ခဲ့သည်။ တောတွင်း လက်နက်ကိုင်ကွန်မြူနစ်ပါတီ ဗကဖ၏ ဒီမိုကရေစီအခြေခံပါတီများ၊ ပြည်ပြေးဒေါက်တာစိန်ဝင်း၏ NCGUB ယှဉ်ပြိုင်အစိုးရအဖွဲ့မှ ပုဂ္ဂိုလ် များ ပါဝင်သည့် ပါတီများ စသည်ဖြင့် လက်ဝဲလက်ယာပါတီမျိုးစုံ ပါဝင်ခဲ့သည်။ ဥပဒေနှင့်ညီညွတ်မှုမရှိသော ပါတီများကို ငြင်းပယ်ခြင်း၊ ရပ်တည်နိုင်မှုမရှိခြင်းကြောင့် ဖျက်သိမ်းခံခဲ့ရခြင်း စသည်ဖြင့် ပါတီ ၁၂၄ ပါတီကို ဖျက်သိမ်းခံခဲ့ရသည်။ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ် မေလ ၂၇ ရက်နေ့ တွင် ပါတီစုံဒီမိုကရေစီ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲကို ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့ရာ ၉၃ ပါတီ ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်ခဲ့သည်။ ရွေးကောက်ပွဲတွင် နိုင်ငံရေးပါတီ ၂၇ ပါတီမှ ကိုယ်စားလှယ် ၄၇၉ ဦး၊ တစ်သီးပုဂ္ဂလ ခြောက်ဦး ရွေးကောက်တင်မြောက်ခံခဲ့ရပါသည်။ ယင်းရွေးကောက်ပွဲသည် ၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရေးအတွက် ကျင်းပပြုလုပ်သော ရွေးကောက်ပွဲကဲ့သို့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းပြီး ဥပဒေ နှင့်အညီ ပါတီစုံဒီမိုကရေစီအစိုးရများကို ဖွဲ့စည်းဆောင်ရွက် ကြရန်ဖြစ်သည်။ NLD ပါတီ ရွေးကောက်ခံကိုယ်စားလှယ်များက အာဏာလွှဲပြောင်းပေးရန်နှင့် လွှတ်တော်ခေါ်ယူပေးရန် အတင်း အကျပ်တောင်းဆို ဆောင်ရွက်လာပြီး ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို နောက်မှရေးဆွဲမည်ဖြစ်ကြောင်း၊ ယှဉ်ပြိုင်အစိုးရ ဖွဲ့စည်းရေး ဆွေးနွေးပြင်ဆင်လာကြပြီး အာဏာယူရေးကို ဆောင်ရွက်လာကြ သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် ပြည်ပြေးဒေါက်တာစိန်ဝင်းက ယှဉ်ပြိုင် အစိုးရကို ဖွဲ့စည်းလာခဲ့သည်။ ၁၉၉၃ ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေရေးဆွဲရေးအတွက် အမျိုးသားညီလာခံကျင်းပခဲ့ရာ အစုအဖွဲ့ ရှစ်ခုတွင် နိုင်ငံတစ်ဝန်းမှ ဒေသစုံ၊ တိုင်းရင်းသားစုံ၊ လူတန်းစား အလွှာစုံ ၂၀၇ ဦး၊ ပါတီ ဆယ်ပါတီမှ ကိုယ်စားလှယ် ၄၉ ဦး၊ ရွေးကောက်ခံရသော ကိုယ်စားလှယ် ၁၀၇ ဦး ပါဝင်ခဲ့ရာ NLD ပါတီမှ ကိုယ်စားလှယ် ၈၀ ကျော် ပါဝင်ခဲ့သည်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ၂၁၅ ဦး၊ အလုပ်သမား ၄၈ ဦး၊ တတ်သိပညာရှင် ၄၁ ဦး၊ တောင်သူ လယ်သမား ၉၁ ဦး၊ နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်း ၉၂ ဦးနှင့် အခြားဖိတ်ကြား သင်သောပုဂ္ဂိုလ် ၅၇ ဦးတို့

စာမျက်နှာ ၁၀ မှ

တက်ရောက်ခဲ့ကြပါသည်။ ၁၉၉၅ ခုနှစ်တွင် NLD ပါတီကိုယ်စားပြု ညီလာခံကိုယ်စားလှယ်ငါးဦးနှင့် ရွေးကောက်ပွဲတွင် ရွေးချယ်ခံရသူ အဖွဲ့မှ NLD ပါတီကိုယ်စားလှယ် ၈၁ ဦး စုစုပေါင်း ၈၆ ဦးတို့ ညီလာခံမှ သပိတ်မှောက်၍ ထွက်ခွာခဲ့ကြသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရေး အမျိုးသားညီလာခံသည် ၁၉၉၆ ခုနှစ် မတ်လ ၃၁ ရက်နေ့တွင် ရပ်နားခဲ့ရသည့်အတွက် ၁၉၉၇ ပြည့်နှစ် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ ရလဒ်များ ပျက်ပြယ်ခဲ့ရသည်။ ပြည်သူ့များများချယ်ခဲ့သော ဆန္ဒမဲများ အဟောသိက်ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ် ရွေးကောက်ခံ ကိုယ်စားလှယ် နိုင်ငံရေးသမားများ နိုင်ငံရေးအမြော်အမြင်နည်းပါးမှုနှင့် လုပ်နိုင်ကိုင်နိုင်စွမ်းမရှိခြင်းကြောင့် ပါတီစုံဒီမိုကရေစီစနစ်သို့ လျှောက်လှမ်းရာတွင် အချိန်ကြန့်ကြာခဲ့ပြီး လမ်းပျောက်ခဲ့ရသည်။

နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီ တပ်မတော်အစိုးရသည် နိုင်ငံတော်ရွှေ့ဆက်မည့် ရှေ့လှုပ်ငန်းစဉ် ခုနစ်ရပ် ချမှတ်၍ အမျိုးသားညီလာခံကို ၂၀၀၄ ခုနှစ် မေလ ၇ ရက်နေ့ တွင် ပြန်လည်ကျင်းပခဲ့ပြီး ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ရေးဆွဲအတည်ပြုခဲ့သည်။ စစ်ဘက်အုပ်ချုပ်ရေးမှ အရပ်ဘက်အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ဖြစ်သည့် ပါတီစုံ ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို လျှောက်လှမ်းနိုင်ရန်အတွက် ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ် နိုဝင်ဘာလ ၈ ရက်နေ့တွင် ပါတီစုံဒီမိုကရေစီ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ များ ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့သည်။ အနိုင်ရရှိခဲ့သည့် ပြည်ထောင်စု ကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီအား နိုင်ငံတော်အာဏာကို လွှဲပြောင်းပေးအပ် ခဲ့ပါသည်။ ထိုအချိန်ကာလတွင် နိုင်ငံတစ်ဝန်း အေးချမ်းတည်ငြိမ်မှုများ နှင့်အတူ ဒေသဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အချိန်အဟုန်ကောင်းများ ရရှိခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံရေးခရီးလမ်းကို ဆက်လက်လျှောက်လှမ်းကြမည့် ပါတီစုံဒီမိုကရေစီအစိုးရများနှင့် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များသည် တိုင်းပြည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အခြေခံလမ်းကြောင်းအတိုင်း ပြည်သူ များ၏ စားဝတ်နေရေးနှင့် လုံခြုံရေးကိုအာမခံ၍ ဒေသတွင်း စီးပွား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများကို အချိန်တိုက်ဆောင်ရွက်ကြပြီး ဒီမိုကရေစီအခြေခံအုတ်မြစ်များချမှတ်ကာ အသွင်ကူးပြောင်းရေး လုပ်ငန်းများကို ရေရှည်ဆောင်ရွက်သွားကြရမည်ဖြစ်ပါသည်။

ဒီမိုကရေစီ အသွင်ကူးပြောင်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်များကို အသားကျ အောင် အခြေချတည်ဆောက်ပြီး ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး လုပ်ငန်းများကို အဆင့်လိုက် ရေရှည်ပြောင်းလဲ ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်သော်လည်း ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံရေး အတွေ့အကြုံမရင့်ကျက်မီ နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းမျိုးစုံနှင့် Myanmar Egress ကဲ့သို့ ပြည်တွင်းအဖွဲ့အစည်း များ၏ အကြံပေးတိုက်တွန်းမှုအမျိုးမျိုးအပြင် ပြည်ပနိုင်ငံကြီး များ၏အလိုကျ ဒီမိုကရေစီအရေး၊ လူ့အခွင့်အရေး၊ အမျိုးသားရင့်ကြား စေ့ရေး စသည်ဖြင့် ကဏ္ဍစုံတွင် ယင်းတို့၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးနိုင်ရေး အတွက် ဝင်ရောက်အခြေတည်ဆောင်ရွက်ခဲ့မှုများကြောင့် အချို့ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းများကို အချိန်မတိုင်မီ ဆောလျင်စွာ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့်အတွက် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များနှင့် အုပ်ချုပ်ရေး အစိုးရအဖွဲ့များအတွင်း သဘောထား၊ လိုလားမှုများနှင့် လွှတ်တော်တွင်း ဥပဒေပြုရေးအဖွဲ့နှင့် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့အစည်းအား အပြိုင်မူများ ဖြစ်ပွားခဲ့ရသည်။ စည်းလုံးညီညွတ်ရေး ပျက်ပြားသည်သာမက ဆယ်နှစ်တာကာလအတွင်း ဒေသဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများ အချိန်အဟုန် လျော့ပါးခဲ့ရသည့်အပြင် NLD အစိုးရလက်ထက်တွင် နိုင်ငံတော်၏ လုံခြုံရေးနှင့် အချုပ်အခြာအာဏာကို ပါတီစုံလက်ထက် လူမျိုးရေး ပြဿနာများမှ နိုင်ငံတကာတရားရုံး (ICJ) သို့ ရောက်ရှိခဲ့ရသည်။ ထို့အပြင် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် ပါတီစုံဒီမိုကရေစီအထွေထွေရွေးကောက် ပွဲတွင် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းအချို့နှင့် နိုင်ငံကြီးအချို့ စွက်ဖက် ဆောင်ရွက်မှုများကြောင့် ဒီမိုကရေစီဖော်ဆောင်ရေးအတွက် အခက်အခဲဖြစ်စေမည် မသမာမမြဲဖြစ်စေအားဖြစ်ပွားခဲ့ရသည်။ NLD ပါတီသည် မဲစာရင်းမှားယွင်းမှုများကို ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ပေးခြင်း မရှိဘဲ လွှတ်တော်များပေါ်မူတည် နိုင်ငံတော်အာဏာကို မတရားရယူ လိုမှုများကြောင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ၂၀၀၈ ခုနှစ်နှင့်အညီ နိုင်ငံတော်တာဝန်ကို တပ်မတော်မှ လွှဲပြောင်းရယူဆောင်ရွက်ခဲ့ရ သည်။ NLD ပါတီအနေဖြင့် နိုင်ငံရေးပြဿနာများကို ဒီမိုကရေစီ နည်းလမ်းကျ နိုင်ငံရေးနည်းဖြင့်ဖြေရှင်းသည့် လက်နက်ကိုင် ဆန့်ကျင်ဘက် နည်းလမ်းများဖြင့် ဖြေရှင်းခဲ့မှုများကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံရေးခရီးလမ်းသည် ယနေ့ထိတိုင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ အစည်းများ၏ တိုက်ပွဲများနှင့်အတူ လျှောက်လှမ်းခဲ့ရပါသည်။

ပါတီစုံဒီမိုကရေစီခေတ် (၂၀၁၀ - ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်) ပထမအကြိမ်နှင့် ဒုတိယအကြိမ် လွှတ်တော်သက်တမ်းကာလများတွင် လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်အချို့အနေဖြင့် သဘောတရား၊ အယူဝါဒ၊ ပါတီစွဲ၊ ပုဂ္ဂိုလ်စွဲများနှင့် အရည်အချင်းပြည့်မီမှု လိုအပ်ချက်များကြောင့်

လွှတ်တော်အတွင်း ဥပဒေပြုရာတွင် လွှဲချော်အားနည်းမှုများရှိခဲ့ ကြသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ပြည်ထောင်စုအစိုးရကသာ တင်သွင်းခွင့်ရှိသည့် ပြည်ထောင်စု အရအသုံးခံနံ့မှန်းခြေငွေစာရင်း နှင့် ပြည်ထောင်စုဏာရန်ပုံငွေ၊ ဥပဒေကြမ်းများကို လွှတ်တော်တွင် ဥပဒေပြုတင်သွင်းဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ၏ လစာ ဆယ်သိန်းကျပ်အထိ တိုးမြှင့်ခြင်း နေ့စဉ်ထောက်ပံ့ကြေး ကျပ် တစ်သောင်းရရှိရန် ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်းနှင့် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် များ ဒေသဖွံ့ဖြိုးရေးရန်ပုံငွေ ကျပ်သိန်း ၁၀၀၀ နှစ်စဉ်ရယူကာ စည်းရုံးရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ရောယှက်သုံးစွဲနိုင်ရန် ဥပဒေပြုခဲ့ခြင်း အပါအဝင် နိုင်ငံတော်သမ္မတက သဘောမတူခဲ့သည့် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်း ချက်များကိုလည်း အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းခဲ့ကြသည်။ လွှတ်တော် အသီးသီးက ဖွဲ့စည်းထားသည့် ကော်မတီ၊ ကော်မရှင်နှင့် အဖွဲ့တို့အား ပြည်ထောင်စုအဆင့်အဖြစ် တည်သွင်းအဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုခဲ့ခြင်းသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ညီညွတ်မှုမရှိကြောင်း နိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ခုံရုံးက အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခဲ့ခြင်းကို လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ၏ အကျိုးစီးပွားအတွက် နိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ခုံရုံးကို စွပ်စွဲပြစ်တင်မှုများ ဆောင်ရွက် ခဲ့ပြီး လွှတ်တော်များအတွင်း အများဆုံးရှိခဲ့ ဆုံးဖြတ်ခဲ့ခြင်းသည် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ၏ ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာ အသိအမြင် ကြွယ်ဝမှုနှင့် သုံးသပ်ဆင်ခြင်နိုင်စွမ်းအပေါ် အားနည်းကြောင်း ပြသ

ရရာရောက်ခဲ့သည်။ ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေး၊ တရားစီရင်ရေး အာဏာများကို တတ်နိုင်သမျှ ပိုင်းခြားကျင့်သုံးရန်ဖြစ်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၏ အနှစ်သာရကို ဆန့်ကျင်သည့် လုပ်ဆောင်ချက်များ ဖြစ်သကဲ့သို့ ခုံရုံး၏ဆုံးဖြတ်ချက်သည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များအရ အပြီးအပြတ် အတည်ဖြစ်သည့်အတွက် ထိုကိစ္စမှာ တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်ကို ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များက လွှမ်းမိုးစွက်ဖက်ခြင်းဖြစ်ခဲ့ရသည်။ Rule of Law ပျက်စီးစေခြင်း အကြောင်းအရင်းတစ်ရပ်ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ တရားစီရင်ရေးဆုံးဖြတ်ချက် ကို ဥပဒေပြုအမတ်များက အမှန်အမှားမခွဲခွဲဖြတ်ချက်မှာ မည်သည့် နိုင်ငံတွင်မှ အစဉ်အလာမရှိခဲ့သော ကြီးမားသည့် မှားယွင်းဆောင်ရွက် ချက်ဖြစ်ခဲ့ရသဖြင့် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေပညာရှင်က လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များအား အထင်သေး အမြင်သေးဖြစ်ခဲ့ရသည်။ အချို့ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များအနေဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်ဖြစ်သည့် ဇယား (၁) ပြည်ထောင်စုဥပဒေပြု စာရင်းနှင့် ဇယား (၂) တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ်ဥပဒေပြု စာရင်း၊ ဇယား (၃) ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်း သို့မဟုတ် ဒေသဒီးစီးအဖွဲ့ ဥပဒေပြု စာရင်းများကို သံသယကွဲကွဲနားလည်မှုမရှိသောကြောင့် လွှတ်တော် များတွင် မေးခွန်းနှင့်အဖြေများ မေးမြန်းဆောင်ရွက်ရာတွင် မိမိ လွှတ်တော်နှင့် မသက်ဆိုင်သောကိစ္စရပ်များကို မေးမြန်းတင်သွင်း ခဲ့ခြင်းများလည်းရှိခဲ့သဖြင့် ဥပဒေပြုရမည့် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် များအနေဖြင့် ဥပဒေ၏အခြေခံသဘောတရားများနှင့် ပြည့်စုံ လုံလောက်သော ပညာအရည်အချင်းများရှိရန် လိုအပ်ကြောင်း တွေ့ရှိ ခဲ့ရသည်။ အထက်ပါဖြစ်စဉ်များကြောင့် ဒီမိုကရေစီအစိုးရ၏ ပထမအကြိမ်လွှတ်တော်များအတွင်း အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင် အစိုးရနှင့် လွှတ်တော်များအကြား မကျေလည်မှုများဖြစ်ခဲ့ရကာ ပါတီစုံ ဒီမိုကရေစီစနစ် စတင်အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ကြရာတွင် အဟန့်အတားများ ဖြစ်ပွားခဲ့ရပါသည်။

(၂၀၁၅ - ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်) ဒုတိယအကြိမ် လွှတ်တော်များတွင် NLD ပါတီ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ လွှတ်တော်အတွင်း ရပ်/ ကျေးဥပဒေများကို ပြင်ဆင်ခြင်း၊ စည်စာရင်းဥပဒေ၊ နယ်ခြားစောင့် စစ်ဆေးရေးဥပဒေ၊ နောက်ယောင်ခံစောင့်ကြည့်ရေးဥပဒေ၊ အရေးပေါ် စီမံချက်ဥပဒေ၊ နိုင်ငံတော်ကို နှောင့်ယှက်ဖျက်ဆီးသူများ၏ အန္တရာယ် ပုဂ္ဂိုလ်စွဲများကြောင့် မဲများရာ အနိုင်ရသည့် ဒီမိုကရေစီအာဏာရှင် စနစ်မျိုးဖြစ်ခဲ့ရသည်။ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ၏ အရည် အချင်းနှင့်ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းမှာ ပါတီစုံနိုင်ငံရေး ရင့်ကျက်တည်ငြိမ်မှု၏ အဓိကအကြောင်းအရင်း ဖြစ်ပါသည်။ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများတွင် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများ၏ အရည်အချင်းကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အတိအလင်းပြဋ္ဌာန်း၍ သတ်မှတ်ထားရှိပါသည်။ အိမ်နီးချင်း ထိုင်းနိုင်ငံတွင် ဥပဒေပြု လွှတ်တော်ကို အမျိုးသားညီလာခံ (National Assembly) ဟုခေါ်ဆိုသည့် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားပါသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ထိုင်းနိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေပုဒ်မ ၉၇ အရ အောက် လွှတ်တော် (House Of Representatives) ၏ ကိုယ်စားလှယ် အရည်အချင်းမှာ မွေးဖွားစဉ်တွင် ထိုင်းနိုင်ငံသားဖြစ်ရမည်။ ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပသည့်နေ့တွင် အသက် ၂၅ နှစ်အောက် မငယ်သူ ဖြစ်ရမည်။ သတ်မှတ်ချက်နှင့်အညီ ရက်ပေါင်း ၉၀ အတွင်း နိုင်ငံရေး ပါတီတစ်ခု၏ ပါတီဝင်ဖြစ်ရမည်။ မဲဆန္ဒနယ်ကိုယ်စားပြု ကိုယ်စားလှယ်လောင်းဖြစ်ပါက ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်မည့် ခရိုင်တွင် မွေးဖွားသူဖြစ်ရမည်။ ယင်းခရိုင်တွင် အနည်းဆုံးငါးနှစ် တစ်ဆက် တစ်ဆက်တည်းနေထိုင်လျက်ရှိသည့် အိမ်ထောင်စုဇနီးမယားရှိသူဖြစ်ရ မည်။ ခရိုင်တစ်ခုခုရှိ တက္ကသိုလ်များတွင် အနည်းဆုံးငါးနှစ် တစ်ဆက် တည်း ပညာသင်ကြားဖူးသူဖြစ်ရမည်။ ယင်းခရိုင်ရှိ အစိုးရအဖွဲ့ အစည်းတစ်ခုခု သို့မဟုတ် အစိုးရအဖွဲ့အစည်း အသိအမှတ်ပြု အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုခုတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ဖူးသူဖြစ်ရမည်။ အထက်လွှတ်တော် (Senate) ၏ ကိုယ်စားလှယ်အရည်အချင်း သတ်မှတ်ချက်မှာ မွေးဖွားစဉ်တွင် ထိုင်းနိုင်ငံသားဖြစ်ရမည်။ ဝိဇ္ဇာဘွဲ့၊ သိပ္ပံဘွဲ့၊ သို့မဟုတ် အလားတူဘွဲ့ထက် မနိမ့်သော ပညာအရည်အချင်း ရှိသူဖြစ်ရမည်။ ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပသည့်နေ့တွင် အသက် ၄၀ အောက် မငယ်သူဖြစ်ရမည်။ သက်ဆိုင်ရာဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ နှင့်ပြည့်စုံပြီး အတွေ့အကြုံရင့်ကျက်သူ၊ သက်ဆိုင်ရာ နယ်ပယ်တွင် အသိပညာ ပြည့်ဝသူဖြစ်ရမည်။ သက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေနှင့်အညီ ဝင်ရောက်အရွေးခံမည့်ဒေသတွင် မွေးဖွားသူ သို့မဟုတ် အမြဲတမ်း နေထိုင်သူ သို့မဟုတ် အလုပ်လုပ်ကိုင်သူဖြစ်ရမည်။

(ဆက်လက်ဖော်ပြပါမည်)

လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ လျှောက်လှမ်းရမည့် နိုင်ငံရေးခရီး

မောင်ရွှေဦး

(ယခင်နေ့ပုဆိက)

ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံတွင် အောက်လွှတ်တော်ဖြစ်သော အမျိုးသားလွှတ်တော် (National Assembly) နှင့် အထက်လွှတ်တော် (Senate) ဟူ၍ လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ရှိပါသည်။ အောက်လွှတ်တော်တွင် ဥပဒေများ ပြင်ဆင်ချမှတ်ခြင်း၊ နိုင်ငံတော်ဘဏ္ဍာနှင့် အခွန်အခများ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာများ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာစာချုပ်များ၊ ညီလာခံများကို အတည်ပြုခြင်းနှင့် ဖျက်သိမ်းခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်သည်။ ဥက္ကဋ္ဌ ခုနစ် ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေခန်း (၇) ပုဒ်မ ၇၆ အရ အမျိုးသားလွှတ်တော် (National Assembly) ၏ ကိုယ်စားလှယ် အရည်အချင်းသတ်မှတ်ချက်မှာ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံတွင် မွေးဖွားသော ခမာလူမျိုးများဖြစ်၍ အနည်းဆုံး အသက် ၂၅ နှစ် ပြည့်ပြည့်ဖြစ်ရမည်။ Communes နှင့် Sangkats အုပ်ချုပ်ရေးဌာနများရှိ အမျိုးသားအတွက် ကျား၊ မ ဖေရှု ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံသားဖြစ်၍ သက်ဆိုင်ရာမဲဆန္ဒနယ်တွင် အမည်စာရင်းပါဝင်ရမည်။ မဲအေမီနီဖိုတိုဒီစ် အသက် ၂၅ နှစ် ပြည့်ပြည့်သူများ ဖြစ်ရမည်။

ဂျပန်နိုင်ငံတွင် ဒိုင်းယက်လွှတ်တော် (Diet) သည် အခြွေအရံ ဥပဒေပြုအဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည်။ ဒိုင်းယက်လွှတ်တော်တွင် အောက်လွှတ်တော် (Shugi-in) နှင့် အထက်လွှတ်တော် (Sangi-in) ဟူ၍ လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ရှိပါသည်။ ဂျပန်နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေခန်း (၄) ပုဒ်မ ၄၄ အရ လွှတ်တော်နှစ်ရပ်စလုံးတွင် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံရမည့် ကိုယ်စားလှယ်များ၏ အရည်အချင်းကို ဥပဒေအရ သတ်မှတ်ထားပါသည်။ အောက်လွှတ်တော်နှင့် ဝေဒနာရှင်လွှတ်တော်များတွင် ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်သူများအတွက် အသက် ၂၅ သက်တမ်းရှိသူ နှင့် နှစ်ခြမ်းခြမ်း အထက်လွှတ်တော်နှင့် စီရင်စွဲမြဲလွှတ်တော်များ၏ အသက်ကန့်သတ်ချက်မှာ ၄၀ နှစ် ဖြစ်ပါသည်။ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်လောင်းအမည်စာရင်း တင်သွင်းရာတွင် ဂျပန်ယန်း သုံးသိန်းပေးသွင်းရပြီး PR နေရာအတွက် ဂျပန်ယန်း ခြောက်သိန်း တင်သွင်းရပါသည်။

သည့် လွှတ်တော်ရွေးကောက်ပွဲများတွင် ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်ခွင့် ရှိပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပုဒ်မ ၁၂၀ အရ ပြည်သူ့လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် အရည်အချင်းသတ်မှတ်ချက်မှာ အသက် ၂၅ နှစ်ပြည့်ပြီးသူ၊ နိုင်ငံသားဓာတ်နှစ်ပါးမှ မွေးဖွားသော နိုင်ငံသားဖြစ်သူ၊ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံရသည့်အချိန်နှင့် တစ်ဆက်တည်း ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတွင် အနည်းဆုံးဆယ်နှစ် အခြေချနေထိုင်ခဲ့သူ၊ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေတွင် သတ်မှတ်ထားသည့် အရည်အချင်းများနှင့် ပြည့်စုံသူတို့ဖြစ်ပါသည်။ အမျိုးသားလွှတ်တော်အတွက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပုဒ်မ ၁၂၅ အရ အသက် ၃၀ နှစ် ပြည့်ပြီးသူဖြစ်ရမည်။

ကမ္ဘာနိုင်ငံများတွင် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများ၏ ပညာအရည်အချင်းကို သတ်မှတ်ခဲ့ရာ ဘွဲ့ရဖြစ်ရန်လိုအပ်သည့် အချို့ နိုင်ငံများမှာ ပါကစ္စတန်၊ တာဂျီကစ္စတန်၊ ထိုင်း၊ ကင်ညာ၊ ဘုတ်နာ၊ ဇီရုနီ၊ လိဗျာ၊ ဝိနီနီ၊ စီနီဂါလီ၊ စင်ကာပူနှင့် ဂမ်ဘီယာနိုင်ငံတို့ ဖြစ်ကြောင်း သိရှိရသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် အထက်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များအားလုံး ဘွဲ့ရပညာတတ်များ ဖြစ်ကြပြီး အောက်လွှတ်တော် ၁၅ နေရာတွင်လည်း ဘွဲ့ရရှိထားသူများ ဖြစ်ကြောင်း သိရှိရပါသည်။ ဗြိတိန်နိုင်ငံတွင် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် မိဂျွေ ဦးနှင့် ဖွဲ့စည်းထားရှိသော အောက်လွှတ်တော်၌ စာရင်းစနစ်နှင့် သော လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များသည် ဘွဲ့ရရှိသူများဖြစ်၍ ကျန် ၁၆ ဦးသည် ဘွဲ့ရရှိသူမရှိဘဲ တာဝန်ထမ်းဆောင်ကြပါသည်။ အခြား နိုင်ငံများ၏ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်လောင်းတစ်ဦး ရွေးကောက်ပွဲဝင်ခွင့် အာမခံငွေသတ်မှတ်ချက်များမှာ ထိုင်းနိုင်ငံတွင် ရွေးကောက်ပွဲဝင်ခွင့် အာမခံငွေ ထိုင်းဘတ် ၁၀၀၀၀၊ စင်ကာပူနိုင်ငံတွင် စင်ကာပူ ဒေါ်လာ ၁၃၅၀၀၊ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံတွင် ကမ္ဘောဒီးယားရိယယ်သိန်း ၅၀၀၊ မလေးရှားနိုင်ငံတွင် မလေးရှားရိယပ် ၅၀၀၀၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် အောက်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်လောင်းအတွက် ရှမ်း ၂၅၀၀၀၊ ပြည်သူ့လွှတ်တော်အတွက် ရှမ်း ၁၀၀၀၀၊ ဂျပန်နိုင်ငံတွင် ယိုးဒယားသန်း ၁၀၀၀၊ ဗြိတိန်နိုင်ငံတွင် ဒေါ်လာ ၁၀၀၀ ပြင်သစ်နစ် ဗြိတိန်နိုင်ငံတွင် တိုတွင်ပေါင် ၅၀၀၀ သတ်မှတ်ထားကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပါတီစနစ်မရှိဘဲ ရေစာပေတော် ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်မှ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်အထိ လွှတ်တော်သစ်တစ်နှစ်အောင် နှစ်ခုအတွင်း လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ၏ ပညာအရည်အချင်းမှာ ပထမအကြိမ် ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ ၃၅ ဦးတွင် ဘွဲ့ရရှိသူနှစ်ဦး၊ ဘွဲ့ရ ၂၅ ဦးနှင့် တက္ကသိုလ်ဝင်တန်းအောင် ၁၀ ဦး၊ တက္ကသိုလ်ဝင်တန်းအောင် ၂၅ ဦး၊ ဒုတိယအကြိမ် ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် ၃၂ ဦးတွင် ဘွဲ့ရရှိသူနှစ်ဦး၊ ဘွဲ့ရ ၂၆ ဦး၊ တက္ကသိုလ်ဝင်တန်းအောင် ၃ ဦး၊ တက္ကသိုလ်ဝင်တန်းအောင် ၂၂ ဦး ဖြစ်သည်။ ပထမအကြိမ်အမျိုးသားလွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် ၁၆၈ ဦးတွင် ဘွဲ့ရရှိသူနှစ်ဦး၊ ဘွဲ့ရ ၁၃၂ ဦး၊ တက္ကသိုလ်ဝင်တန်းအောင် ၁၅ ဦး၊ တက္ကသိုလ်ဝင်တန်းအောင် ၁၄ ဦး၊ ဒုတိယအကြိမ် အမျိုးသားလွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် ၁၆၈ ဦးတွင် ဘွဲ့ရရှိသူနှစ်ဦး၊ ဘွဲ့ရ ၁၄၈ ဦး၊ တက္ကသိုလ်ဝင်တန်းအောင် ၁၂ ဦး၊ တက္ကသိုလ်ဝင်တန်းအောင် ၃၆ ဦး၊ ဒုတိယအကြိမ် အမျိုးသားလွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် ၁၆၈ ဦးတွင် ဘွဲ့ရရှိသူနှစ်ဦး၊ ဘွဲ့ရ ၁၄၈ ဦး၊ တက္ကသိုလ်ဝင်တန်းအောင် ၁၂ ဦး၊ တက္ကသိုလ်ဝင်တန်းအောင် ၃၆ ဦး၊ ဒုတိယအကြိမ် အမျိုးသားလွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် ၁၆၈ ဦးတွင် ဘွဲ့ရရှိသူနှစ်ဦး၊ ဘွဲ့ရ ၁၄၈ ဦး၊ တက္ကသိုလ်ဝင်တန်းအောင် ၁၂ ဦး၊ တက္ကသိုလ်ဝင်တန်းအောင် ၃၆ ဦး ဖြစ်သည်။

လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ၏ ပညာအရည်အချင်း ကန့်သတ်သည့် ဖြစ်စေ၊ မကန့်သတ်သည့်ဖြစ်စေ ဘွဲ့ရပညာတတ်များ၏ ကိုယ်စားလှယ်အရေအတွက် များပြားသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ၏ အရည်အချင်းကို မိမိနိုင်ငံ၏ အခြေအနေနှင့် ကိုက်ညီအောင် ပြဌာန်းခဲ့ကြပါသည်။

နိဂုံး

မြန်မာနိုင်ငံ၏ လျှောက်လှမ်းရမည့် နိုင်ငံရေးခရီးလမ်းက ကြမ်းတမ်းခဲ့ပါသည်။ ဆက်လက်လျှောက်လှမ်းရမည့် ခရီးအတွက် အရည်အချင်းပြည့်စုံသော လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် လွှတ်တော်လောင်းများ ရရှိရမည့်အပြင် အရေးကြီးသော လိုအပ်ချက်ဖြစ်ပါသည်။ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် အရည်အချင်းများကို ဖြစ်နိုင်ဖြစ်ထိုက်သော ပညာအရည်အချင်း တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ကိုယ်စားလှယ်များ ပါဝင်နိုင်မှု ရွေးကောက်ပွဲအစည်းကြေးနှင့် သက်ဆိုင်ရာမဲဆန္ဒနယ်တွင် အခြေချနေထိုင်သူဖြစ်ရန်တို့ကို သတ်မှတ်ချက်များ ထားရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထို့အပြင် အကျင့်စာရိတ္တ၊ ဥစ္စာအဖွဲ့နည်း၊ ချစ်ခင်စိတ်၊ တိုင်းပြည်ချစ်ခင်တတ်ရှိရမည့်အပြင် နိုင်ငံအတွက် ဥပဒေရေးရာတွင် တွင်လည်းကောင်း၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍများကို စောင့်ကြည့်ထိန်းချုပ်နိုင်သူလည်းကောင်း၊ ဆောင်ရွက်ရာတွင် လည်းကောင်း အရည်အချင်းပြည့်စုံရာ ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းရှိရပါသည်။

ဒီမိုကရေစီစနစ်ကျင့်သုံးနိုင်စွမ်းနှင့် ရွေးကောက်ပွဲများ ကျင်းပပြုလုပ်၍ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များကို ရွေးချယ်ကြရမည်။ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များသည် နိုင်ငံ၏ ဥပဒေရေးရာတွင် အထက်အကျိုးဖြစ်စေမည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများကို ပြဌာန်းရန် အဓိကတာဝန် ဖြစ်လာပါသည်။ တာဝန်ခံ တာဝန်ယူရမည့်သော တာဝန်ကျပုံစံသော လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်ဆိုသည်မှာ မှားမဟုတ်၊ ဥပဒေရေးရာနှင့် မှားမဟုတ်စစ်ဆေးနိုင်စွမ်း၊ ခြံမြဲစွမ်းရှိခြင်း ဘွဲ့ရသူများနှင့် ဝေဖန်ဆန်းစစ်နိုင်စွမ်း၊ အတည်ပြုပြဌာန်းနိုင်စွမ်းနှင့် ဝေဖန်ဆန်းစစ်နိုင်စွမ်း၊ အတည်ပြုပြဌာန်းနိုင်စွမ်းနှင့် ဝေဖန်ဆန်းစစ်နိုင်စွမ်း၊ အရည်အချင်းပြည့်စုံသည့် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ ရွေးချယ်ကြရန်လိုအပ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ကျင်းပပြုလုပ်မည့် ရွေးကောက်ပွဲများအတွက် နိုင်ငံရေးပါတီများအနေဖြင့် အရည်အချင်းပြည့်စုံသော ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများကို လေ့ကျင့်မွေးထုတ်ရေးချယ်၍ ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်ကြစေလိုပါသည်။ မဲဆန္ဒနယ် ပြည်သူများအနေဖြင့် လက်လှမ်းမီရာ အမှန်တကယ်အောင်နိုင်မည့် လွှတ်တော်အဖွဲ့များ၏ အရည်အချင်းကို ကြည့်ရှုလေ့လာ၍ ရွေးချယ်ကြရန် တိုက်တွန်းတင်ပြလိုက်ရပါသည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု ကွန်ဂရက်လွှတ်တော်တွင် အထက်လွှတ်တော် (Senate) နှင့် အောက်လွှတ်တော် (House of Representatives) ဟူ၍ လွှတ်တော်နှစ်ရပ် ရှိပါသည်။ အထက်လွှတ်တော်ရွေးကောက်ပွဲကို နှစ်နှစ်တစ်ကြိမ်ပြုလုပ်၍ ကိုယ်စားလှယ် သုံးပုံတစ်ပုံ ရွေးချယ်သောစနစ်ကို ကျင့်သုံးပါသည်။ အမေရိကန်နိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အပိုဒ် (၁) ပုဒ်မ (၃) အရ အထက်လွှတ်တော် (Senate) ၏ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်လောင်းအရည်အချင်း သတ်မှတ်ချက်မှာ အသက် ၃၀ နှစ်ဖြစ်ပြီး ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပချိန်တွင် အမေရိကန်နိုင်ငံသားအဖြစ် အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် ကျိန်းကြပ်နေထိုင်သူ ဖြစ်ရမည်အပြင် ရွေးကောက်တင်မြှောက်မည့် နယ်မြေတွင်လည်း အမှန်တကယ်နေထိုင်သူဖြစ်ရမည်။ အောက်လွှတ်တော် (House of Representatives) ၏ ကိုယ်စားလှယ် အရည်အချင်းသတ်မှတ်ချက်မှာ အသက် ၂၅ နှစ်ပြည့်ပြီးသူ၊ အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် အမေရိကန်နိုင်ငံသား အဖြစ် ခုနစ်နှစ်ကြာ နေထိုင်သူဖြစ်ရမည်။

ရုရှားနိုင်ငံ၏ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်အရည်အချင်း သတ်မှတ်ချက်များမှာ ရုရှားနိုင်ငံ၏ ဖက်ဒရယ်လွှတ်တော် (Federal Assembly) တွင် အထက်လွှတ်တော် ဖက်ဒရယ်ကောင်စီ (Federal Council) နှင့် အောက်လွှတ်တော် (State Duma) ဟူ၍ လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ရှိပါသည်။ အထက်လွှတ်တော် ဖက်ဒရယ်ကောင်စီအား တိုက်ရိုက် ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခြင်းမပြုဘဲ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ပြဌာန်းချက်များနှင့်အညီ ရုရှားနိုင်ငံ ဖက်ဒရယ်ပြည်နယ် ၈၅ ခုမှ ခန့်အပ်တာဝန်ပေးရွေးချယ်သည့် အစိုးရအဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးနှင့် ဥပဒေပြုအဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးတို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားခြင်းဖြစ်သည်။ အောက်လွှတ်တော် (State Duma) ၏ ကိုယ်စားလှယ်အရည်အချင်း သတ်မှတ်ချက်များမှာ အသက် ၂၀ နှစ်ပြည့်ပြီးသူ၊ ရုရှားနိုင်ငံသား ဖြစ်ရမည်။ လွှတ်တော်တည်ထောင်ပုံစံ ဖက်ဒရယ်ကောင်စီ၏ အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်လည်းကောင်း၊ အောက်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်လောင်းအဖြစ်လည်းကောင်း တစ်ပြိုင်နက် တည်းခံရွေးချယ်ခြင်း ဖြစ်နိုင်အောင် ရွေးကောက်ပွဲစနစ်တို့ဖြင့် အနည်းဆုံး ငါးနှစ်ကြာ အခြေချနေထိုင်ခဲ့ရသူ တောင်ကိုရီးယား နိုင်ငံသားများ၏ ကိုယ်စားလှယ်ဖြစ်ရမည်။

ကမ္ဘာနိုင်ငံများတွင် လွှတ်တော်များကို လေ့လာရာတွင် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ရှိသော နိုင်ငံများတွင် လွှတ်တော်များ၏ သက်တမ်းပတ်ညီ သည့်ကိုတွေ့ရှိရပြီး အထက်လွှတ်တော်များ၏ သက်တမ်းမှာ ပို၍ ရှည်ကြာသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ၏ အရည်အချင်း သတ်မှတ်ချက်များကိုလည်း အောက်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များထက် ပိုမိုကန့်သတ်ထားရှိပါသည်။ များသောအားဖြင့်

ရည်ညွှန်းချက်များ

- (၁) မြန်မာနိုင်ငံရေးဖြစ်ပွားမှုအကျဉ်း
- (၂) ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတော်သစ်နှင့် သမ္မတဦးသိန်းစိန်
- (၃) ဒီမိုကရေစီဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတော်သစ်နှင့် သမ္မတဦးသိန်းစိန်
- (၄) နိုင်ငံရေးနှင့် နိုင်ငံရေးပါတီ
- (၅) မြန်မာနိုင်ငံရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုနှင့် လက်လှမ်းမီရာ အမှန်တကယ်အောင်နိုင်မည့် လွှတ်တော်အဖွဲ့များ၏ အရည်အချင်းကို ကြည့်ရှုလေ့လာ၍ ရွေးချယ်ကြရန် တိုက်တွန်းတင်ပြလိုက်ရပါသည်။
- (၆) မဲဆန္ဒနယ် ပြည်သူများအနေဖြင့် လက်လှမ်းမီရာ အမှန်တကယ်အောင်နိုင်မည့် လွှတ်တော်အဖွဲ့များ၏ အရည်အချင်းကို ကြည့်ရှုလေ့လာ၍ ရွေးချယ်ကြရန် တိုက်တွန်းတင်ပြလိုက်ရပါသည်။
- (၇) ဒီမိုကရေစီဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတော်သစ်နှင့် သမ္မတဦးသိန်းစိန်
- (၈) ကမ္ဘာနိုင်ငံအချို့၏ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်အရည်အချင်း သတ်မှတ်ခြင်းဆိုင်ရာ ပြဌာန်းချက်များအား လေ့လာခြင်း စာတမ်း
- (၉) ရွေးကောက်ပွဲ ပြည်သူ့လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များ ဆိုင်ရာ ကိန်းဂဏန်းအချက်အလက်များ စာတမ်း
- (၁၀) ရွေးကောက်ပွဲအမျိုးသားလွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များ ဆိုင်ရာ ကိန်းဂဏန်းအချက်အလက်များ စာတမ်း